

Povídka o ochraně osobních údajů

Případ pana Saši

Pan Saša je spokojeným klientem domovu pro mentálně postižené osoby *Naděje*. Jde o zařízení sociálních služeb, které má v současnosti asi 50 klientů. Pan Saša má 45 let a trpí středně těžkou mentální retardací. Je zbaven způsobilosti k právním úkonům. Jeho opatrovníkem byla donedávna jeho 75letá maminka Naděžda (původem Ruska), která ale zemřela. Pan Saša nemá žádné jiné příbuzné. Soud proto rozhodl, že se opatrovníkem stane Městský úřad, v jehož obvodu má pan Saša trvalý pobyt. Opatrovnictví pana Saši připadlo na stůl nové úřednice Bedřišky, absolventce sociální práce a pedagogiky a čerstvé posile sociálního odboru zmíněného úřadu. Bedřiška ráda poznává nové věci, a tak se jednou rozhodla, že se za svým svěřencem pojede do domova podívat, aby se s ním seznámila a zkontrolovala jeho tělesný a duševní stav.

Hned při vstupu do zařízení si Bedřiška všimla, že ji snímá kamera, což ji nijak nepřekvapilo. Na úřadu, kde pracuje, mají také instalovány kamery kvůli ochraně majetku – kamery na úřadě vypínají v 16 hod. Na vrátnici v domově *Naděje* se nahlásila jako návštěva pana Saši. Nesympatický vrátný po ní požadoval předložení dokladu totožnosti. Bedřiška předala vrátnému svůj občanský průkaz. Ten mezi zuby zacedil, že jí ho vrátí, jak se bude vracet. Co si měla počít? Průkaz nechala vrátnému a zamířila do prvního patra, kde měla být sesterská místnost.

Při stoupání po schodech si všimla, že jsou v rozích další kamery. „*Jakpak dlouho asi pracují? Taky jenom do 16 hod nebo jedou nonstop?*“, pomyslela si. Na nástěnce vedle sesterské místnosti byly fotky klientů zařízení. Některé byly ze společných akcí (výlet do zoo, kreslířská soutěž, hraní na hudební nástroje), jiné byly menšího formátu. Právě u menších fotek, kterým dominoval nadpis „*Tento měsíc slaví narozeniny*“, byly různé popisky. Bedřiška objevila fotku pana Saši, jak sedí v křesle s oranžovou dekou a směje se. „*Vida. Asi je tu spokojený*“, řekla si. U fotky byl popis: „*Pan Saša, nar. 10. 5. 64, ve znamení Býka, rád kreslí a poslouchá Olympic.*“ O kousek vedl byl zavěšený týdenní jídelníček. U pana Saši (jakožto i u jiných pacientů) byla uvedeno písmenka D&D. V poznámce pod čarou zjistila, že je to označení pro dietu-diabetika. Poznamenal si to do bloku, poněvadž takovou informaci ve své dokumentaci o panu Sašovi neměla.

Bedřiška po chvíli zkoumání nástěnky zaklepala na dveře do sesterské místnosti. Nikdo neodpověděl. Rozhodla se proto „drze“ vstoupit bez vyzvání. Ocitla se v místnosti, kde první věc, co jí zarazila, byly dvě velké obrazovky, na které se promítaly záznamy z kamer. Všimla si, že kamery snímají pokoje i sprchy, zaregistrovala snad i toaletu, na které zrovna někdo vykonával potřebu. Zastyděla se a odvrátila pohled. Po pravé straně leželo na stole několik otevřených spisů. Přistoupila blíže a poznala chorobopisy klientů. „*Copak tu děláte? Kdo jste?*“, zvolal někdo za jejími zády. Bedřiška se otočila a spatřila hnědovlasou paní ve středním věku. „*Vy jste sestra nebo lékařka?*“. „*Ne, já tady brigádně uklízím. Sestra tady není. Musela si odskočit na poštu.*“, odsekla paní a začala urovnávat listiny, které posléze vložila do skleněné skříňky u dveří. Bedřiška vysvětlila, proč přišla. Paní uklízečka jí sdělila, že ona ví o pacientech všechno, protože v domově uklízí přes deset let. Prý se může zeptat klidně na cokoliv. Bedřiška se nevěřícně zeptala na zdravotní stav pana Saši. Uklízečka ji začala hovořit něco o potížích ze zažíváním a sprostých ruských slovech, načež ji Bedřiška přerušila a zeptala se, jestli by nemohla nahlédnout do zdravotnické dokumentace. Uklízečka ji fundovaně odvětila, že by se

měla prokázat totožnost. V tom si Bedřiška vzpomněla, že občanku nechala na vrátnici. Seběhla proto o patro níž a poprosila vlídně vrátného (ač jí to bylo nepříjemné) o občanku s tím, že mu jí ihned donese zpět. Vrátný jí podal občanku se slovy: „*Už si ji nechte. Já už jsem si stejně udělal do knihy návštěv kopii.*“, a potutelně se usmál. Bedřiška zůstala chvíli zaražená, ale hned běžela nahoru i s občankou. „*Blbec, jeden*“, blesklo jí hlavou.

Sesterská místnost byla ale zamknutá a uklízečka nikde. Začala hledat uklízečku na patře. Vešla do několika pokojů, kde bylo šest až devět prázdných lůžek. Nikde nikdo. „*Kam se sakra všichni poděli?*“, řekla si. Najednou zdálky uslyšela hromadný zpěv. Šla po sluchu, až došla do velké společenské místnosti, kde byli shromážděni klienti se sociálními pracovníci a zpívali před kamerou. Když dozpívali, za silného potlesku a veselí k Bedřišce přistoupila jedna z pracovníc. Bedřiška jí vysvětlila celou svou anabázi. Sociální pracovníce jí překvapivě politovala slovy: „*Vážená paní, zdravotnickou dokumentaci má na starosti vrchní sestra Olga, a ta do ní nenechá nahlédnout ani nás. Když jedeme s klienty na výlet, ani nevíme, co vyvedou, protože nám vrchní sestra odmítá sdělit medikaci určitých pacientů. Můžou do ní nahlížet pouze lékař a pacient. Drží se striktně zákona. Když tu byla inspektorka kvality sociálních služeb, tak se vrchní sestra vytáčela a řekla jí, že jí nechá do dokumentace nahlédnout, až si opatří souhlasy pacientů, resp. jejich zákonných zástupců.*“ Bedřiška marně vzpomínala na hodiny aplikovaného práva na fakultě: „*Kdo vlastně může nahlížet do zdravotnické dokumentace?*“ Zákon sebou neměla a cítila se jako amatér. Nedokázala argumentovat a sociální pracovníce na ní zírala: „*Můžu Vám ještě nějak pomoci?*“ Bedřiška se zeptala na pana Sašu. Sociální pracovníce jí pohotově sdělila, že asi před hodinkou odvedla pana Sašu na pohybovou terapii do tělocvičny v suterénu, takže by měla posečkat, než se vrátí. Bedřiška se porozhlédla po místnosti. „*Měli jsme on-line přenos pro příbuzné našich klientů.*“, dodala překotně sociální pracovníce. „*Na našich webových stránkách se můžete připojit a podívat, co klienti zrovna dělají a jak se jim daří. Někteří blízcí našich klientů zkrátka nemají čas vláčet se přes půl republiky, a tak je to pro ně pohodlnější. Připojí se na internet a vidí svoje děti, bratrance, maminky zpívat. Technika je zázračná věc, nemyslíte?*“, dotázala se pracovníce. Bedřiška nechtěla nijak kazit entusiasmus sociální pracovníce, která asi po nocích „paří“ na Skypu či Facebooku. Pousmála se, poděkovala za informace a vydala se zpět ke schodišti. Na pana Sašu už neměla náladu. Na vrátného vrhla opravdu nepříjemný pohled. Blbě se ušklíbl.

Když pozdě večer seděla posílená pár skleničkami vína u počítače a prohlížela si webové stránky domova *Naděje*, narazila na odkaz *Kamerový přenos aktivit našich klientů*. Klikla na něj a objevilo se okýnko password. Bedřiška zadala *Naděje*. Příliš jednoduché. *Olga*. Vyprskla smíchy. Taky nic. *Olympic*. Vyšlo to! Otevřelo se před ní několik okýnek, rozpoznala schodiště a chodbu zařízení. Bylo tam několik pokojů zahalených do příšeří. Pomocí myši se každá obrazovka o něco zvětšila. Bedřiška si jízlivě pomyslela, že je tam stejná nuda jako ve dne. Na centrální chodbě zářily zářivky. Zaznamenala, že po chodbě se plouží jakési stvoření. „*Hmmm, tak aktivity našich klientů*“, povzdychla Bedřiška. Ta osoba zamířila na záchod a vlekla za sebou oranžovou deku. Bedřišku zamrazilo.

Konec povídky

Otázky

1. Jakou hodnotu má pro Vás soukromí?
2. Kdo je podle obsahu povídky a) subjekt údajů a b) správce osobních údajů podle zákona o ochraně osobních údajů (viz § 4)
3. O jakých osobních údajích je v povídce řeč? Jmenujte příklady.
4. Našly byste v povídce nějaké „prohřešky“ proti právu na ochranu soukromí a právu na zákonné zpracování osobních údajů? Uveďte, co se Vám na případě pana Saši „nezdá“?
5. Jak by měla Bedřiška situaci řešit? Co byste dělaly na jejím místě. Mohla se v některých momentech Bedřiška zachovat jinak?

Studijní literatura

Bartík, Václav – Janečková, Eva. *Ochrana osobních údajů v aplikační praxi (vybrané otázky)*. Linde Praha: Praha, 2009

Maštalka, Jiří. *Osobní údaje, právo a my*. C.H. Beck: Praha, 2008.

Matoušová, Miroslava, Hejlík, Ladislav. *Osobní údaje a jejich ochrana*. ASPI: Praha, 2008

MPSV. *Standardy kvality sociálních služeb – Výkladový sborník pro poskytovatele*. Praha, 2008. str. 113-130.

Normativní rámec

Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen zákon); Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů; Vyhláška č. 505/2006 Sb., ze dne 15. listopadu 2006, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách (zejména příloha č. 2, standard č. 6); Zákon č. 20/1966 Sb., o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů; Vyhláška č. 385/2006 Sb., ze dne 21. července 2007, o zdravotnické dokumentaci; Zákon č. 160/1992 Sb., o zdravotní péči v nestátních zdravotnických zařízeních.